

Secția a treia

CAUZA MARTIN ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 14466/02)

Hotărâre

10 martie 2009

DEFINITIVĂ

Această hotărâre poate suferi modificări de formă.

În cauza Martin împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din: Josep Casadevall, *președinte*, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Ann Power, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 17 februarie 2009, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află cererea nr. 14466/02 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnișoara Ludmila Martin („reclamanta”), a sesizat Curtea la 18 februarie 2002, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu.

3. La 23 mai 2007, președintele secției a treia a hotărât să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu dispozițiile art. 29 § 3 din convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

În fapt

Circumstanțele cauzei

4. Reclamanta s-a născut în 1949 și locuiește în Tulcea.

5. Reclamanta a lucrat la societatea Deltapan („societatea”) până la 30 noiembrie 1998, când a fost concediată, împreună cu alți 87 de angajați, ca urmare a scăderii activității societății. Postul său a fost desființat, societatea nemaiputând să îi ofere o altă slujbă.

6. În 1995, angajații și conducerea societății au creat asociația PAS Deltapan („asociația”), în vederea obținerii de acțiuni ale societății, care a fost privatizată. Reclamanta a fost aleasă ca membru al consiliului director, cu un mandat de doi ani. În 1997, adunarea generală a asociației a ales un nou consiliu director, în care reclamanta nu a fost aleasă.

A. Procedura de anulare a deciziei asociației

7. La 9 decembrie 1998, reclamanta a introdus o acțiune care viza anularea deciziei din 12 octombrie 1998 a adunării generale a asociației. Aceasta susținea că reuniunea adunării generale, care a modificat statutul și conducerea asociației, nu a fost convocată legal.

8. La 2 martie 1999, Tribunalul Tulcea („tribunalul”) a admis acțiunea.

9. La 28 octombrie 1999, Curtea de Apel Constanța („curtea de apel”) a admis apelul declarat de asociație, a casat hotărârea anterioară și a trimis cauza spre rejudecare. Aceasta a stabilit că, în timp ce reclamanta a formulat acțiunea împotriva asociației, au fost efectuate acte de procedură în ceea ce privește societatea.

10. Decizia a fost confirmată la 20 noiembrie 2001 de Curtea Supremă de Justiție, care a declarat nulitatea oricărui recurs formulat ulterior de reclamantă datorită nemotivării recursului în termen.

11. În cursul rejudecării, la 25 aprilie 2002, tribunalul a declarat că, în conformitate cu Ordonanța Guvernului nr. 26 din 30 ianuarie 2000 cu privire la asociații și fundații, acesta nu avea competență *ratione materie* să examineze această cauză, care era de competența Judecătoria Tulcea („judecătoria”)

12. Procedura a fost suspendată în perioada 1 iulie – 17 octombrie 2002, la cererea reclamatei, care a introdus apel împotriva refuzului de exercitare a competenței.

13. Prin hotărârea definitivă din 3 octombrie 2002, curtea de apel a respins ca neîntemeiat recursul împotriva hotărârii din 25 aprilie 2002. Prin încheierea din 23 ianuarie 2003, instanța a respins și o cerere a reclamatei de rectificare a erorilor de fapt.

La 12 februarie 2003, reclamanta a introdus un nou recurs împotriva încheierii și, considerând că acesta putea influența procedura, la 14 august 2003, a solicitat amânarea procedurii în acțiunea principală. La 21 ianuarie 2004, Înalta Curte de Casație și Justiție a declarat inadmisibil recursul reclamatei împotriva încheierii.

14. La 30 noiembrie 2005, judecătoria a respins acțiunea reclamatei ca neîntemeiată.

15. La 12 mai 2006, tribunalul a confirmat această hotărâre printr-o hotărâre definitivă.

B. Procedura privind reîncadrarea

16. La 4 ianuarie 1999, reclamanta a contestat decizia de concediere, solicitând reîncadrarea și plata salariului.

17. La 5 aprilie 1999, judecătoria a respins acțiunea, considerând decizia de concediere ca legală și întemeiată.

18. Reclamanta a formulat apel. Din cele treisprezece ședințe care au avut loc între 15 iulie 1999 și 12 septembrie 2003, șapte au fost amânate la cererea reclamatei. Aceasta includea suspendarea procedurii ca urmare a neprezentării ambelor părți în fața instanței în perioada 15 iulie 1999 - 26 iunie 2000, când reclamanta a solicitat redeschiderea procedurii.

Procedura a fost suspendată și în perioada 6 octombrie 2000 - 28 martie 2003, când reclamanta a solicitat amânarea în timpul investigațiilor generate de plângerea sa penală împotriva anumitor angajați ai societății.

19. La 12 septembrie 2003, tribunalul a respins apelul acesteia. Prin încheierea din 4 octombrie 2004, instanța a respins cererea reclamatei de rectificare a erorilor de fapt din hotărâre. La 29 noiembrie 2004, aceasta a respins de asemenea prin hotărâre recursul reclamatei împotriva încheierii interlocutorii.

20. Reclamanta a formulat recurs. După modificarea Codului de procedură civilă prin Legea nr. 195/2004, dosarul a fost trimis curții de apel.

21. La 15 iulie 2004, după ce a ridicat din proprie inițiativă o excepție de incompatibilitate *ratione materiae*, curtea de apel a admis recursul și a retrimis cauza tribunalului, considerând că litigiul viza dreptul muncii și, prin urmare, examinarea cauzei intra sub jurisdicția acesteia din urmă, în calitate de instanță ordinară.

22. În cursul procedurii în fața tribunalului, din cele opt ședințe care au avut loc între 22 septembrie 2004 și 3 mai 2006, trei au fost amânate la cererea reclamatei. Aceasta includea suspendarea cauzei între 13 octombrie 2004 și 15 iunie 2005, având în vedere că reclamanta a invocat o excepție de neconstituționalitate în ceea ce privește o dispoziție legală care stabilea aplicarea tranzitorie a anumitor norme privind competența instanțelor. În cele din urmă, la 7

martie 2005, Curtea Constituțională a respins cererea, iar la 26 mai 2005, aceasta a retrimis dosarul tribunalului.

Prin încheierile din 13 iunie 2005, tribunalul a admis trei cereri ale unor judecători de abținere de la judecarea cauzei și a respins o altă cerere asemănătoare. Prin încheierile din 12 și 22 iulie 2005 și la 4 mai 2006, instanța a respins cererile reclamantei de recuzare, fie individuală a judecătorilor, fie a întregului complet.

Procedura a fost suspendată și în perioada 18 august 2005 – 20 aprilie 2006, la cererea reclamantei, în urma cererii sale din 15 iulie 2004.

23. La 6 iulie 2005, curtea de apel a respins ca neîntemeiată cererea reclamantei pentru amânarea pronunțării hotărârii definitive din 15 iulie 2004, iar la 21 noiembrie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a declarat inadmisibil un alt apel al reclamantei.

24. La 8 mai 2006, tribunalul a respins acțiunea reclamantei, considerând decizia de concediere ca legală și întemeiată.

25. Reclamanta a formulat apel susținând, *inter alia*, că, în calitate de conducător de sindicat, se afla sub incidența Legii nr. 54/1991, care interzicea modificarea sau desfacerea contractului de muncă în termen de un an de la încetarea mandatului său.

26. La 12 septembrie 2006, curtea de apel a confirmat soluția printr-o hotărâre definitivă. Aceasta a menționat că activitatea reclamantei ca lider de sindicat a încetat la 17 decembrie 1996.

La 13 februarie 2007, instanța a respins ca inadmisibilă cererea reclamantei privind amânarea pronunțării unei hotărâri definitive. Prin hotărârea definitivă din 21 noiembrie 2007, Înalta Curte de Casație și Justiție a declarat inadmisibil recursul reclamantei.

C. Procedura privind recuperarea salariului

27. La 4 octombrie 1999, reclamanta a introdus o acțiune pentru recuperarea salariului aferent perioadei cuprinse între 1 octombrie 1996 și 8 decembrie 1998, în valoare de 6 221 883 lei românești vechi (ROL).

28. La 28 martie 2000, judecătoria a respins acțiunea ca neîntemeiată, considerând că salariul reclamantei a fost adaptat calificării sale și că sumele reținute din salariu se justificau fie prin sancțiuni disciplinare, necontestate în fața instanței, pentru neîndeplinirea sistematică a sarcinilor sale, fie prin faptul că, începând cu 13 ianuarie 1997, aceasta nu mai era lider sindical. Instanța a dispus reclamantei să îi plătească societății suma de 3 500 000 ROL, cu titlu de cheltuieli de judecată.

29. La 29 martie 2001, tribunalul a admis parțial apelul reclamantei și, în baza raportului unui expert contabil, a dispus societății să plătească 3 657 262 ROL, luând act de faptul că restul sumei la care avea drept reclamanta îi fusese deja rambursat. De asemenea, instanța a dispus societății să îi plătească reclamantei 3 000 000 ROL pentru cheltuielile de judecată efectuată în primă instanță și în apel.

Hotărârea a devenit definitivă la 24 august 2001.

30. Acțiunile de recurs a hotărârii din 29 martie 2001 și a hotărârii definitive din 24 august 2001 introduse de reclamantă au fost respinse ca neîntemeiate, iar recursurile ulterioare au fost fie respinse ca neîntemeiate, fie declarate inadmisibile.

31. La 13 august 2003, reclamanta a solicitat executarea hotărârii din 29 martie 2001. Judecătoria a declarat că hotărârea a devenit executorie și că putea fi executată.

32. Prin încheierea din 18 februarie 2004, la cererea societății, judecătoria a declarat că hotărârea din 28 martie 2000 a devenit executorie. Apoi, instanța a considerat că, în ciuda faptului că hotărârea a fost declarată executorie, aceasta nu putea fi executată din cauză că a fost modificată de o instanță de rang superior.

33. Reclamanta a contestat încheierea din 18 februarie 2004. La 26 aprilie 2004, curtea de apel a admis acțiunea, a modificat încheierea și a respins cererea societății de investire a

hotărârii din 28 martie 2000 cu titlu executoriu, având în vedere faptul că aceasta din urmă a fost modificată printr-un apel ulterior.

34. La 24 mai 2004, executorul a informat-o pe reclamantă că executarea hotărârii din 29 martie 2004 cu privire la salariile datorate de societate a fost realizată prin compensarea salariilor pe care societatea trebuia să i le plătească cu sumele datorate de reclamantă societății pentru cheltuielile cu procedura internă aferente acestei hotărâri (a se vedea supra, pct. 30).

D. Acțiunea penală

35. Prin hotărârea definitivă din 17 februarie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins ca neîntemeiată plângerea reclamantei împotriva refuzului parchetului de a trimite în judecată trei judecători și un grefier al tribunalului.

36. Prin hotărârea definitivă din 16 iunie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins ca neîntemeiată plângerea reclamantei împotriva refuzului parchetului de a da în judecată doi judecători din cadrul judecătoriei, un judecător din cadrul tribunalului și un grefier.

În drept

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din convenție

37. Reclamanta s-a plâns de faptul că durata procedurii privind reîncadrarea și durata procedurii privind anularea deciziei asociației era incompatibilă cu cerința „termenului rezonabil”, stabilită la art. 6 § 1 din convenție, formulat după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea [...] într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...].”

38. Guvernul susținea că procedura privind reîncadrarea a fost complexă din cauza mizei și a dispozițiilor legislative care au modificat cadrul procedural. De asemenea, acesta a menționat că nu au existat perioade considerabile de inactivitate și că reclamanta a generat întârzieri ale procedurii prin introducerea unei plângeri penale împotriva unora dintre angajații societății și prin folosirea completă a procedurilor pe care le avea la dispoziție conform dreptul intern, inclusiv o excepție de neconstituționalitate.

Guvernul nu și-a exprimat nicio opinie cu privire la pretinsa durată nerezonabilă a procedurii care viza anularea unei decizii a adunării generale.

39. Perioada care trebuia luată în considerare pentru procedura privind reîncadrarea a început la 4 ianuarie 1999 și s-a încheiat la 12 septembrie 2006. Astfel, aceasta a durat șapte ani opt luni și zece zile pentru trei grade de jurisdicție.

Perioada care trebuia luată în considerare pentru procedura privind anularea deciziei adunării generale a început la 9 decembrie 1998 și s-a încheiat la 12 mai 2006. Astfel, aceasta a durat șapte ani cinci luni și patru zile pentru trei grade de jurisdicție.

A. Cu privire la admisibilitate

40. Curtea constată că această cerere nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, Curtea constată că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

41. Curtea reiterează faptul că în ceea ce privește caracterul rezonabil al duratei procedurilor acesta trebuie evaluat în lumina circumstanțelor cauzei și în raport cu următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantei și al autorităților competente și obiectul litigiului din perspectiva reclamantei [a se vedea, printre multe alte autorități, *Frydlender împotriva Franței* (GC), nr. 30979/96, pct. 43, CEDO 2000-VII] O diligență specială este necesară în cazul litigiilor de muncă (a se vedea, *Ruotolo împotriva Italiei*, 27 februarie 1992, pct. 17, seria A nr. 230-D).

42. În plus, doar termenele imputabile statului pot justifica constatarea unei încălcări a cerinței „termenului rezonabil” (a se vedea, *H. împotriva Franței*, 24 octombrie 1989, pct. 55, seria A nr. 162-A). Totuși, termenul pentru fiecare etapă poate fi tolerat dacă durata integrală a procedurii nu poate fi considerată excesivă (a se vedea, de exemplu, *Nuutinen împotriva Finlandei*, nr. 32842/96, pct. 110, CEDO 2000-VIII).

43. Instanța consideră că procedura în cauză nu prezintă o complexitate deosebită.

44. În ceea ce privește comportamentul reclamantei în procedura privind reîncadrarea, instanța ia act de faptul că aceasta nu a fost prezentă în fața instanței în perioada 15 iulie 1999 - 26 iunie 2000 și că aceasta a solicitat amânarea procedurii în perioada 6 octombrie 2000 - 28 martie 2003, când a introdus plângeri penale împotriva unor terți (a se vedea supra, pct. 18). În continuare, aceasta ia act de faptul că procedura a fost suspendată în perioada 13 octombrie 2004 - 16 iunie 2005, din cauza unei excepții de neconstituționalitate, și în perioada 18 august 2005 - 20 aprilie 2006, la cererea sa (a se vedea supra, pct. 22).

Aceste amânări au durat aproximativ patru ani și nouă luni, durata totală a procedurii fiind de șapte ani și opt luni.

45. În ceea ce privește comportamentul reclamantei în cursul procedurii privind anularea deciziei, instanța ia act de faptul că nu a acționat cu diligență în recursul împotriva hotărârii din 28 octombrie 1999 și că acesta a fost respins, în cele din urmă, la 20 noiembrie 2001, pentru că reclamanta și-a prezentat motivele tardiv (supra, pct. 10). De asemenea, aceasta ia act de faptul că reclamanta a introdus mai multe plângeri împotriva refuzului de exercitare a competenței, care au fost, în cele din urmă, respinse sau declarate inadmisibile (supra, pct. 12-13).

Aceste amânări au durat aproximativ trei ani și nouă luni, durata totală a procedurii fiind de șapte ani și cinci luni.

46. În ceea ce privește comportamentul reclamantei, instanța reiterează faptul că nu i se poate cere unui reclamant/unei reclamante să coopereze activ cu autoritățile judiciare, și că acesta/aceasta nici nu poate fi criticat(ă) pentru că a folosit toate căile de atac disponibile în dreptul intern pentru a-și apăra interesele. Cu toate acestea, comportamentul său, la care se face referire mai sus, reprezintă un fapt obiectiv, nu îi poate fi imputat statului pârât, și trebuie luat în considerare atunci când se stabilește dacă procedura a depășit sau nu termenul rezonabil la care se face referire la art. 6 § 1 [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Erkner și Hofauer împotriva Austriei*, 23 aprilie 1987, pct. 68, seria A nr. 117, și *Zabelina împotriva Ucrainei* (dec.), nr. 31094/02, 15 ianuarie 2008].

47. Instanța nu poate identifica o anumită circumstanță în aceste termene pentru care autoritățile pot fi considerate responsabile în oricare dintre proceduri, deși sunt responsabile pentru anumite vicii de procedură (supra, pct. 9). Totuși, modificarea locului de judecată a avut loc în conformitate cu noile dispoziții legale. În plus, reclamanta nu a demonstrat existența unei perioade considerabile de inactivitate care să le poată fi imputată autorităților judiciare pe parcursul procedurii (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Beshiri și alții împotriva Albaniei*, nr. 7352/03, pct. 45, 22 august 2006). Astfel, nu se poate afirma că autoritățile nu și-au îndeplinit sarcina de a administra justiția în mod expeditiv sau că comportamentul lor a fost principalul responsabil pentru durata procedurii.

48. Pe scurt, instanța consideră că au existat amânări considerabile în cadrul celor două proceduri, care i se puteau imputa reclamantei, și, prin urmare, durata procedurilor pentru trei

grade de jurisdicție în cursul perioadei considerate nu putea fi interpretată ca o încălcare a cerinței „termenului rezonabil” de la art. 6 § 1 din convenție.

49. În consecință, nu a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție.

II. Cu privire la celelalte pretinse încălcări ale convenției

50. Reclamanta s-a plâns de faptul că procedurile și soluțiile nu au fost echitabile, concedierea sa în perioada în care era lider de sindicat a fost abuzivă, că instanțele interne nu au evaluat faptele corect, au interpretat greșit dreptul intern, au creat în mod artificial peste 300 de dosare și nu au fost independente și imparțiale.

51. De asemenea, aceasta s-a plâns de faptul că instanțele au declarat că hotărârea din 28 martie 2000 putea fi executată, că nu a primit salariul la care avea dreptul și că hotărârea din 29 martie 2001 nu a fost executată, având în vedere că executorul nu trebuia să compenseze salariile pe care societatea trebuia să i le plătească cu sumele pe care ea le datora societății pentru cheltuielile aferente procedurii interne.

52. În plus, reclamanta s-a bazat pe legislația internă și pe alte câteva convenții internaționale în ceea ce privește pretinsele încălcări ale drepturilor sale la viață, muncă, protecție în calitate de reprezentant al lucrătorilor, la un standard de viață și la pensie.

53. După o analiză profundă a cererilor reclamantei, având în vedere toate elementele de care dispune și în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la aspectele invocate, Curtea consideră că acestea nu indică nicio pretinsă încălcare a drepturilor și libertăților stabilite în convenție sau în protocoalele la aceasta.

54. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie declarat inadmisibil în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Declară* cererea referitoare la durata excesivă a procedurii admisibilă și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;
2. *Hotărăște* că nu a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 10 martie 2009, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte